

Euroopa Komisjon

KESKKONNAMÕJU HINDAMINE
ULATUSE MÄÄRAMISE JUHEND

2005

Tõlke tellis: Keskkonnaministeerium

Tõlge: Aina Haljaste

Tõlke korrigeeris: Eduard Sizov

SISUKORD

EESSÕNA

OSA A KMH ULATUSE MÄÄRAMINE

- A1 Keskkonnamõju hindamine (KMH) ja selle ulatus
- A2 Direktiivide 85/337/EMÜ ja 97/11/EÜ nõuded KMH ulatuse määramisele
- A3 KMH ulatuse määramise rakendamine EL-s
  - A3.1 Kohustuslikud ja vabatahtlikud KMH ulatuse määramise süsteemid
  - A3.2 KMH ulatuse määramise aruanded ja arvamused
  - A3.3 Konsultatsioonid KMH ulatuse määramisel

OSA B PRAKTILISED JUHISED KMH ULATUSE MÄÄRAMISEKS

- B1 Sissejuhatus
- B2 Juhendmaterjali kasutamine
- B3 KMH ulatuse määramise menetlus
  - B3.1 Pädeva asutuse poolne KMH ulatuse määramine
  - B3.2 Arendaja poolne KMH ulatuse määramine
- B4 Teave KMH ulatuse määramise kohta ja tulemused
  - B4.1 Teave KMH ulatuse määramise kohta
  - B4.2 KMH ulatuse määramise tulemused
- B5 Konsultatsioonid KMH ulatuse määramisel
  - B5.1 Kellega konsulteerida
  - B5.2 Kuidas konsulteerida
  - B5.3 Olulist tõhusaks KMH ulatuse määramiseks
  - B5.4 Piirangud konsultatsioonidele
- B6 KMH ulatuse määramise vahendid
  - B6.1 Oluliste mõjude kindlakstegemine
  - B6.2 Võimalike alternatiivide ja leevendusmeetmete kindlakstegemine

KMH ULATUSE MÄÄRAMISEL VAJAMINEVA TEABE KONTROLL-LEHT

KONSULTATSIOONIDE KONTROLL-LEHT

KMH ULATUSE MÄÄRAMISE KONTROLL-LEHT

OLULISE KESKKONNAMÕJU HINDAMISKRITEERIUMITE KONTROLL-LEHT

VÕIMALIKE ALTERNATIIVIDE JA LEEVENDUSMEETMETE KONTROLL-LEHT

**LISA A DIREKTIIVI 97/11/EÜ LISAS IV NIMETATUD NÕUDED
KESKKONNAALASELE TEABELE**

EESSÕNA

Keskkonnamõju hindamine (KMH) on Euroopa Liidu keskkonnapoliitika teostamise tähtsamaid vahendeid. Alates esimese KMH direktiivi vastuvõtmisest 1985. a (Direktiiv 85/337/EMÜ) on nii KMH seadused kui praktika edasi arenenud. 1997. a avaldati muudetud direktiiv (Direktiiv 97/11/EÜ) ja nüüd on Euroopa Komisjonil heameel avaldada kolm juhendmaterjali, mis peegeldavad hetkel kehtivaid EL õigusakte ja head tava. Juhendmaterjalid koosnevad kolmest osast:

- Eelhindamine
- KMH ulatus
- KMH aruande kvaliteedikontroll

Juhendmaterjali eesmärk on pakkuda praktilist abi neile, kes osalevad KMH protsessi erinevates etappides. Materjal põhineb Euroopa ja kogu maailma kogemustel. Eelhindamise ja KMH ulatuse juhendmaterjali järgimine aitab teha paremaid otsuseid KMH vajalikkuse kohta ja vajalike uuringute tingimuste kohta, mis annavad KMH protseduurile parema aluse. KMH aruande kvaliteedi kontrolli juhendmaterjali eesmärk on aidata arendajatel ja nende konsultantidel valmistada ette kvaliteetsemad KMH aruanded ning võimaldada pädevatel asutustel ja teistel huvitatud osapooltel tõhusamalt kontrollida, nõnda et otsuse tegemiseks oleks kättesaadav parim võimalik teave.

Juhendmaterjal on eelkõige mõeldud pädevatele asutustele, arendajatele ja KMH praktikutele Euroopa Liidu liikmesriikides ja kandidaatriikides. Loodetavasti pakub see huvi ka teadlastele ja teistele organisatsioonidele, kes osalevad KMH koolitusel, ning praktikutele kogu maailmas.

Juhendmaterjal on välja töötatud nii, et see oleks kasutatav kogu Euroopas ja seetõttu ei saa käesolev materjal käsitleda KMH spetsiifilisi nõudeid ja praktikat erinevates riikides. Samuti ei asenda see liikmesriigi KMH juhendmaterjali, millele tuleb alati esimesena viidata. Juhendmaterjali tuleb alati lugeda koos direktiivide ja riikliku või kohaliku KMH õigusaktiga, sest detailsed nõudmised on erinevates liikmesriikides ja kandidaatriikides erinevad.

Käesoleva juhendmaterjali on koostanud Keskkonnaressursside Juhtimine Environmental Resources Management (ERM), kellel oli leping Euroopa Komisjoniga. Uuringus osalejad on ära toodud järgmisel lehel. *(need laused võib üldse maha võtta, kuna meil sisu vaja, mitte otseteksti – st me ei kavatse neid trükkida vaid kasutada oma juhendi koostamisel)*

Juhendmaterjalis kasutatavad terminid on seletatud Lühendite ja terminite selgituses.

Juhendmaterjale võib küsida Euroopa Komisjoni Keskkonna Peadirektoraadi koduleheküljel <http://www.europa.eu.int/comm/environment/eia/eia-support.htm>

Vastutavad autorid:	Karen Raymond ja Andrew Coates (ERM)
EK projektijuht:	Marc Vanderhaegen (ENV B4 European Commission, DG Environment)
Euroopa Komisjoni juhtgrupp:	<p>Jim Burns (Department of the Environment, Transport and the Regions, UK)</p> <p>Gert Johansen (Ministry of Environment and Energy , Denmark)</p> <p>Emilio Herranz (Ministerio de Medio Ambiente, Spain)</p> <p>Ros Coverley (W S Atkins, UK)</p> <p>Alessandro Colombo (Joint Research Centre, European Commission)</p> <p>Alain Bozet (Ministere de la Region Wallone, DGRNE – Administration de L'Environment, Belgium)</p> <p>Seppo Martikainen (ENV R4, European Commission, DG Environment)</p> <p>Rupert Willis (ENV A1, European Commission, DG Environment)</p> <p>Fotios Papoulias (ENV B2, European Commission, DG Environment)</p> <p>Jan de Mulder (Ministry of Flanders AMINAL - Environment Administration, Belgium)</p> <p>Francesco La Camera (Ministero dell'Ambiente, Italy)</p> <p>José Luis Salazar (European Environment Agency)</p>
Ekspertgrupp:	<p>Rob Verheem (Private Consultant, Netherlands)</p> <p>Prof Maria do Rosario Partidario (Faculdade de Ciencias e Tecnologia Universidade Nova de Lisboa, Portugal)</p> <p>Thierry Clement (Breche & Oreade, France)</p> <p>Peter Brokking (Department of Infrastructure and Planning, Royal Institute of Technology, Sweden)</p> <p>Petra Winkler (Institute for Regional Studies and Spatial Planning, Austria)</p> <p>Prof Constantinos Cassios (EIA Centre Department of Geography and Regional Planning, National Technical University of Athens, Greece)</p>
Uurimisrühm:	<p>Dr Norbert Raschke (Germany)</p> <p>Catherine Sibley (UK)</p> <p>Rui Pimenta (Portugal)</p> <p>Wim Van Breusegem (Belgium)</p>

Lühendite ja terminite selgitus

Kandidaatriigid	Riigid, mis soovivad saada Euroopa Liidu liikmeks.
Pädev asutus (PA)	Asutus, mille liikmesriigid on määranud vastutavaks direktiivist tulenevate kohustuste täitmise eest.
Arendaja	Kavandatavaks tegevuseks loa taotleja või algatav riigiasutus.
Tegevusluba	Pädeva asutuse või pädevate asutuste luba, mis annab arendajale õiguse kavandatava tegevuse alustamiseks.
Mõju kultuurikeskkonnas. KMH eksperdirühm	Igasugune kavandatavast tegevusest tulenev muutus füüsilises, loodus- või Meeskond, kes teeb keskkonnauuringuid ja koostab KMH aruande pädevale asutusele esitamiseks.
Keskkonnamõju hindamine (KMH)	Mõiste, mida kasutatakse käesolevas dokumendis kirjeldamiseks protseduuri, millega täidetakse direktiivis 97/11/EÜ sätestatud hindamise nõudeid.
Keskkonnamõju hindamise aruanne (KMH aruanne)	Paljude, kuid mitte kõikide KMH-de puhul esitab arendaja pädevale asutusele teabe keskkonnamõju hindamise aruandena. See on dokument või dokumendid, mis sisaldavad direktiivi 85/337/EMÜ (muudetud direktiiviga 97/11/EÜ) artiklis 5 nimetatud keskkonnanalast teavet. Terminiga KMH aruanne märgitakse käesolevas juhendis nii keskkonnamõju hindamise aruannet kui muul viisil esitatavat keskkonnanalast teavet.
Keskkonnanalane teave	Teave, mida arendaja esitab pädevale asutusele, <i>inter alia</i> kavandatav tegevus ja selle mõju keskkonnale. Nõuded esitatavale teabele on sätestatud direktiivi artiklis 5 ja lisa IV (vt Keskkonnamõju hindamine).
Keskkonnauuringud	Uuringud ja uurimused, mida teevad arendaja ja KMH ekspertrühm, selleks et valmistada ette pädevale asutusele esitatavat KMH aruannet.
Erandite nimekiri	Künniste ja tingimuste nimekiri teatud tüüpi projektidele, mille puhul KMH ei ole vajalik, sest projektidel ei ole tõenäoliselt olulist mõju keskkonnale. Teised tingimused, nt et KMH on vajalik projektidele teatud piirkonnas, võivad olla erandid.
Kohustuslik nimekiri	Nimekiri künnistest ja kriteeriumitest teatud liiki projektidele, nimetades need projektid, mille puhul KMH on alati kohustuslik, sest eeldatakse nende tõenäoliselt olulist mõju keskkonnale.
Negatiivne nimekiri	vt Erandite nimekiri
Positiivne nimekiri	vt Kohustuslik nimekiri
Kavandatav tegevus	Rajatiste või muude kaitiste püstitamine või kavade rakendamine ja muu sekkumine looduskeskkonda ja maastikku, kaasa arvatud maavarade kaevandamine
Järelevalve	Protsess, mille käigus otsustatakse kas KMH aruanne on piisav otsustamiseks tegevusloa taotluse menetlemist. On oluline märkida, et otsus sisaldab tavaliselt muu teabe käsitlemist lisaks KMH aruandele, kuid järelevalve eesmärk on kontrollida kas KMH aruanne on piisav.
Eelhindamine	Protsess, millega otsustatakse kas konkreetse projekti puhul on KMH vajalik või mitte.

KMH ulatus

Protsess, mis määrab kindlaks KMH aruande sisu ja ulatuse.

EESSÕNA KMH ULATUSE MÄÄRAMISE JUHENDMATERJALILE

See juhendmaterjal on KMH ulatuse määramisest keskkonnamõju hindamises (KMH). See on üks osa Euroopa Komisjoni KMH juhendmaterjalist ja kaks ülejäänud juhendmaterjali osa käsitlevad [KMH eelhindamist](#) ja [KMH aruande kvaliteedikontrolli](#).

KMH ulatuse määramine on protsess, mille käigus otsustatakse nende teemade sisu ja ulatus, mida peaks käsitlema KMH käigus ja esitama pädevale asutusele.

1997.a. Komisjoni poolt läbi viidud viie aasta ülevaade direktiivi 85/337/EMÜ rakendamisest soovitas KMH ulatuse sisseviimist kui ühte vahendit KMH rolli tugevdamisel keskkonnakaitse küsimustes. Viie aasta ülevaade on kättesaadav aadressilt <http://www.europa.eu.int/comm/environment/eia/eia-studies-andreport/5years.pdf>.

Järgides Viie Aasta Aruande soovitusi, kehtestati direktiiviga 97/11/EÜ KMH ulatuse määramine. 1997.a. direktiiv ei muutnud KMH ulatuse määramist kohustuslikuks, kuid kõik liikmesriigid, kelle KMH menetluses ei ole KMH ulatuse määramist, peavad sisse viima vähemalt vabatahtliku KMH ulatuse määramise etapi. Miinimumnõue on, et pädevad asutused peavad arendaja soovi korral esitama arvamuse KMH ulatuse kohta. Arvamus KMH ulatuse kohta peab kindlaks määrama arendaja poolt pädevale asutusele üksikasjaliku ja esitatava teabe sisu ja ulatuse.

Direktiiv lubab liikmesriigil muuta KMH ulatuse määramise KMH menetluse kohustuslikuks osaks.

Käesolev juhendmaterjal koosneb kahest osast (osad A ja B), toetavatest kontrolllehtedest ja lisadest.

- Juhendmaterjali osa A kirjeldab nõudeid KMH ulatusele, mis on sätestatud Nõukogu KMH direktiiviga 85/337/EMÜ, mida on muudetud direktiiviga 97/11/EÜ, ja kirjeldab erinevaid viise, kuidas neid on liikmesriikides rakendatud. Juhendmaterjali tuleb **alati** lugeda koos direktiividega ja riikliku või kohaliku KMH õigusakti ja juhendmaterjaliga, sest detailsed seadusest tulenevad nõuded erinevad liikmesriigiti. Ülevaate nõuetest KMH ulatusele liikmesriikides seisuga august 1999 leiate aruandes, mis valmis käesoleva juhendmaterjali koostamise käigus. Aruanne on kättesaadav aadressil <http://www.europa.eu.int/comm/environment/eia/eiastudiesandreports/study1.htm>
- Juhendmaterjali osa B pakub praktilisi nõuandeid KMH ulatuse määramiseks, sealhulgas konsultatsioonid KMH ulatuse määramise ajal, ja annab mõned vahendid abistamiseks seda protsessi. Käesolevas juhendmaterjalis kasutatavad võtmetermid on seletatud [Lühendite ja terminite selgituses](#).

Juhendmaterjali eksemplare võib küsida EK Keskkonna Peadirektoraadi koduleheküljel ([kontakt http://www.europa.eu.int/comm/environment/eia/eia-support.htm](http://www.europa.eu.int/comm/environment/eia/eia-support.htm)).

Juhendmaterjal on eelkõige välja töötatud kasutamiseks pädevate asutuste, arendajate ja KMH praktikute poolt Euroopa Liidu (EL) liikmesriikides ja kandidaatriikides. Loodetavasti pakub see huvi ka teadlastele ja teistele organisatsioonidele, kes osalevad KMH koolitusel, ning praktikutele kogu maailmas.

OSA A KMH ULATUSE MÄÄRAMINE

A1 Keskkonnamõju hindamine (KMH) ja selle ulatus

KMH on protseduur, mis on sätestatud Euroopa Liidu direktiividega 85/337/EMÜ ja 97/11/EÜ teatavate riiklike ja eraprojektide keskkonnamõju hindamise kohta. Direktiivide artikkel 2 nõuab, et *“Liikmesriigid võtavad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et enne loa andmist nõutakse keskkonda muu hulgas oma laadi, mahu või asukoha tõttu oluliselt mõjutada võivatelt töödelt tegevusloba ja hinnatakse nende mõju.”* Artikkel 8 nõuab lisaks, et *“Tegevusloa menetlemisel tuleb arvesse võtta konsultatsioonide tulemusi ja [KMH protseduuri] kohaselt kogutud teavet”*.

Need nõuded on täpsustatud direktiivis ja sätestatud igas liikmesriigis KMH süsteemides. Liikmesriikide KMH menetlused erinevad detailides märgatavalt, kuid praktilised etapid enamuses riikides on üldiselt samad, mis on esitatud **joonisel 1**. Joonisel 1 esiletoodud etappidel juhendatakse direktiivi tingimustest. Teised etapid on osa KMH heast tavast, mida on osades, kuid mitte kõigis liikmeriikides, kohaldatud.

KMH ulatuse määramine on protsessi üks esimesi etappe, kindlustamaks, et keskkonnauuringud annaksid kogu vajaliku teabe:

- projekti mõjude kohta, eriti keskendudes olulisematele mõjudele;
- projekti alternatiivide kohta;
- muude küsimuste kohta, mida arvesse võtta.

KMH ulatuse määramise tulemused määravad keskkonnavalase teabe “ulatuse”, mida tuleb esitada pädevale asutusele, ja ühtlasi määravad teabe saamiseks läbiviidavate keskkonnauuringute tingimused.

A2 Direktiivide 85/337/EMÜ ja 97/11/EÜ nõuded KMH ulatuse määramisele

Nõuded KMH ulatuse määramisele sisalduvad direktiivi 97/11/EÜ artiklis 5(2). See nõuab liikmesriigilt protseduuri rakendamist, kus, miinimumnõudena, arendajad võivad küsida pädevalt asutuselt nõu teabe kohta, mida esitada KMH käigus. Seda nõu antakse Arvamuses KMH ulatuse kohta.

Artikkel 5(2) nõuab, et *“Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et kui töö kavandaja seda enne tegevusloa taotluse esitamist nõuab, esitab pädev asutus arvamuse selle kohta, millist teavet peab kavandaja lõike 1 [artikkel 5(1)] kohaselt esitama. Pädev asutus peab enne oma arvamuse esitamist nõu töö kavandaja ja artikli 6 lõikes 1 osutatud ametiasutustega. Asjaolu, et pädev asutus on käesoleva lõike alusel esitanud arvamuse, ei takista teda töö kavandajalt hiljem täiendavat teavet nõudmas”*.

Joonis 1. Keskkonnamõju hindamise (KMH) protsess

VÕTMEETAPID	MÄRKUSED
Projekti ettevalmistamine	Arendaja valmistab ette ettepanekud projektiks
Pädeva asutuse teavitamine	Mõnedes liikmesriikides eksisteerib nõue, et arendaja teavitab pädevat asutust enne tegevusloa taotluse esitamist. Arendaja võib teha seda ka vabatahtlikult ja mitteametlikult.
Eelhindamine	Pädev asutus otsustab, kas KMH on vajalik. See võib toimuda, kui PA saab teate soovist esitada tegevusloa taotlus, või arendaja võib esitada taotluse eelhindamise arvamuse saamiseks. Eelhindamisotsus peab olema kirjalikult fikseeritud ja avalikkust peab olema sellest teavitatud. (vt KMH eelhindamise juhendmaterjal, artikkel 4).
KMH ulatus	Direktiiv sätestab, et arendajad võivad küsida PA arvamust KMH ulatuse kohta. Arvamuses määratakse kindlaks keskkonnavalas teabes käsitletavat teemat. Samuti võib see hõlmata muid KMH protsessi aspekte (vt KMH ulatuse juhendmaterjal). Arvamuse ettevalmistamisel peab PA konsulteerima keskkonnavalasutustega (artikkel 5(2)). Mõnedes LRides on KMH ulatuse määramine kohustuslik.
Keskkonnauuringud	Arendaja teostab uuringud, et koguda ja valmistada ette direktiivi artikli 5 kohast keskkonnavalas teavet (vt Lisa D).
Keskkonnavalase teabe esitamine pädevale asutusele	Arendaja esitab keskkonnavalase teabe PA koos tegevusloa taotlusega. Kui Lisa I või II kohase projekti taotlus tehakse ilma keskkonnavalase teabeta, peab PA projekti eelhindama, et otsustada KMH vajalikkuse üle (vt eespool, artiklid 5(1) ja 5(3)). Enamuses liikmesriikides esitatakse keskkonnavalane informatsioon Keskkonnamõju hindamise aruandena (KMA).
Keskkonnavalase teabe piisavuse läbi vaatamine	Mõnedes LRides on ametlik nõue, et enne PA-d esitatakse keskkonnavalase teabe piisavus sõltumatuks läbivaatamiseks. Teistes liikmesriikides teeb PA otsuse selle kohta, kas keskkonnavalane teave on piisav. KMH aruande kvaliteedikontrolli juhendmaterjal on koostatud, et abistada sel etapil. Arendajalt võidakse nõuda edasist informatsiooni, kui esitatud osutub ebapiisavaks.
Konsultatsioonid keskkonnavalasutustega, muude asjast huvitatud osapoolte ja avalikkusega	Keskkonnavalane teave peab olema kättesaadav keskkonnaküsimustega tegelevatele asutustele, teistele asjast huvitatud organisatsioonidele ja avalikkusele. Neile tuleb anda võimalus esitada märkusi projekti ja selle keskkonnamõjude kohta enne tegevusloa andmise otsuse tegemist. Kui i piiriüleised mõjud on tõenäoliselt olulised, tuleb konsulteerida mõjutatava Lriga (artiklid 6 ja 7).
Keskkonnavalase teabe kaalumise pädeva asutuse poolt enne tegevusloa otsuse tegemist	Pädev asutus peab kaaluma saadud keskkonnavalas teavet ja konsultatsioonide tulemusi tegevusloa taotluse rahuldamise otsuse tegemisel (artikkel 8).
Otsusest teavitamine	Avalikkust tuleb otsusest teavitada, sh. esitada põhjused ja kirjeldada vajalikke meetmeid olulise kahjuliku mõju leevendamiseks (artikkel 9).
Otsuse-järgne järelevalve projektile antakse tegevusluba kui	Võidakse nõuda, et projekti ellurakendamisel tuleb teostada järelevalvet mõjude üle.

Esile tõstetud etappe tuleb liikmesriigis direktiivide 85/337/EÜ ja 97/11/EÜ kohaselt järgida. KMH ulatuse määramine ei ole direktiivi kohaselt kohustuslik, kuid liikmesriigid peavad sätestama vabatahtliku protseduuri, millega arendajad saaksid soovi korral küsida PA arvamust KMH ulatuse kohta. Etapid, mis ei ole esile tõstetud, on osa KMH heast tavast ning on mõnedes, kuid mitte kõigis, liikmesriikides muudetud ametlikuks. Mõnedes liikmesriikides nõutakse nende lisaetappide ajal konsulteerimist keskkonnavalasutustega ja muude asjaosaste osapooltega.

Lühendid PA = pädev asutus; LR = Liikmesriik.

Arvamuse esitamisel peavad pädevad asutused võtma arvesse direktiivi nõudeid arendaja poolt esitatavale teabele.

Artikkel 5(1) nõuab, et *“...liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed tagamaks, et töö kavandaja esitab sobivas vormis IV lisas piiritletud teabe, kui:*

- a) liikmesriigid leiavad, et see teave on loandmismenetluse teatavas järgus ning teatava töö või teatavat liiki töö ja tõenäoliselt mõjutatavate keskkonnategurite erijooni silmas pidades asjakohane;*
- b) liikmesriigid leiavad, et on asjakohane nõuda töö kavandajalt sellise teabe koostamist, võttes muu hulgas arvesse olemasolevaid teadmisi ja hindamisviise”.*

Lisa IV on esitatud **Lisas A**.

Artikkel 5(3) nõuab seejärel, et *“Lõike 1 [artikkel 5(1)] kohaselt sisaldab töö kavandaja esitatav teave vähemalt:*

- töö kirjeldust, mis sisaldab teavet töö koha, laadi ja mahu kohta;*
- olulise kahjuliku mõju vältimiseks, vähendamiseks ja võimaluse korral kõrvaldamiseks ettenähtud meetmete kirjeldust;*
- andmeid, mida on vaja nende põhimõtjude piiritlemiseks ja hindamiseks, mida avaldab töö tõenäoliselt keskkonnale;*
- lühikirjeldust muudest peamistest lahendusvõimalustest, mida töö kavandaja on uurinud, ja sellise valiku peamisi põhjusi, võttes arvesse keskkonnamõju;*
- eelmistes taanetes nimetatud teabe üldarusaadavat kokkuvõtet”.*

Asutused, kellega KMH ulatuse määramise protsessis tuleb konsulteerida, on artikli 6(1) kohaselt asutused *“kes on oma teatavate keskkonnaülesannete tõttu tulevikus tööga tõenäoliselt seotud”.* Direktiiv lubab liikmesriigil *“määrata asutused, kellega tuleb nõu pidada kas üldiselt või olukorrahakohaselt.”* Direktiivi artikkel 5(2) lubab liikmesriigil muuta KMH ulatuse määramise kohustuslikuks. Artikkel sätestab, *“et pädevad asutused esitaksid selle arvamuse, olenemata sellest, kas töö kavandaja seda nõuab.”*

A3 KMH ulatuse määramise rakendamine EL-s

KMH ulatuse määramine on Euroopa Liidus rakendatud paljudel erinevatel viisidel.

A3.1 Kohustuslikud ja vabatahtlikud KMH ulatuse määramise süsteemid

Mõned liikmesriigid on teinud KMH ulatuse määramise kohustuslikuks, nagu sätestab artikli 5(2) lõpp. Kohaldatud on 2 tüüpi kohustuslikke süsteeme.

- KMH ulatuse määrab arendaja või arendaja-poolne KMH ekspertrühm. Koostatakse esialgne KMH ulatuse määramise aruanne ja see jagatakse konsulteeritavatele tutvumiseks enne lõppversiooni koostamist ja esitamist. Lõppversioon on kokkulepitud tingimused KMH-ks. Konsulteeritavateks võivad olla ainult keskkonna-asutused, aga ka teised huvitatud osapooled ja avalikkus.
- KMH ulatuse määramise viib läbi pädev asutus või sõltumatu asutus, nt KMH komisjon või rühm KMH eksperte pädeva asutuse nimel. Seejärel esitab pädev asutus Arvamuse KMH ulatuse kohta arendajale, mis moodustab KMH tingimused. Enne arvamuse lõppversiooni, konsulteerib pädev asutus

keskkonna-asutustega ja võib konsulteerida teiste huvitatud osapooltega ja avalikkusega.

Enamuses liikmesriikides, kus KMH ulatuse määramine on pärast 1997.a direktiivi sisse viidud, on kohaldanud mittekohustuslikku menetlust. Neis riikides nõuavad õigusaktid, et pädev asutus esitaks arvamuse KMH ulatuse kohta ainult siis, kui seda nõuab arendaja. Arvamuse säte ei keela pädeval asutusel nõuda arendajalt edasist täpsustavat teavet, kui pädev asutus peab seda vajalikuks.

Mõnedes liikmesriikides võib arendaja küsida arvamust KMH ulatuse kohta koos eelhindamisotsuse küsimisega. Selline lähenemine kiirendab KMH protsessi, sest kaob vajadus teistkordsete konsultatsioonide järele.

A3.2 KMH ulatuse aruanded ja arvamused

KMH ulatuse aruannete ja arvamuste formaat ja detailsus on erinev ja neis liikmesriikides, kus see on uus protseduur, on see veel arenemisjärgus. Siiski peavad KMH ulatuse aruanded ja arvamused põhimõtteliselt kindlaks määrama arendaja poolt pädevale asutusele esitatava teabe sisu ja ulatuse. KMH ulatuse aruanded ja arvamused määravad alati kindlaks keskkonnavalises teabes uuritavate ja esitatavate keskkonnamõjude tüübid. Nad võivad ka sisaldada:

- alternatiive, mida arvestada;
- põhiuuringuid ja -vaatlusi, mida tuleb läbi viia;
- meetodeid ja tingimusi, mida kasutada mõjude prognoosimisel ja hindamisel;
- leevendusmeetmeid, mida käsitleda;
- organisatsioone, kellega konsulteerida keskkonnauuringute käigus;
- keskkonnavalise teabe (või KMA) struktuuri, sisu ja ulatust.

A3.3 Konsultatsioonid KMH ulatuse määramisel

Kõik liikmesriikide KMH ulatuse menetlused sisaldavad mõnda meetet konsultatsioonide kohta. Enamarenenud süsteemides laiendatakse konsultatsioone kõigi huvitatud osapoolteni, kaasa arvatud avalikkus. See võib tähendada esialgse KMH ulatuse aruande avalikustamist ja isegi avalikke koosolekuid. Teistel juhtudel pole konsultatsioonid nii ulatuslikud ja keskenduvad pigem asjassepuutuvate keskkonnavaliste vaadetele, kooskõlas direktiivi 97/11/EÜ artiklis 6(1) sätestatud nõuetega.

OSA B PRAKTILISED JUHISED KMH ULATUSE MÄÄRAMISEKS

B1 Sissejuhatus

Selles osas antakse praktilisi juhiseid KMH ulatuse määramise kohta:

- KMH ulatuse määramise menetlus, see tähendab teabe esitamine, KMH ulatuse aruannete või arvamuste koostamine ja konsultatsioonid;
- KMH ulatuse määramise meetodid, see tähendab KMH-s arvesse võetavate mõjude kindlaks tegemine.

B2 Juhendmaterjali kasutamine

Käesolevad juhised on mõeldud eelkõige kasutamiseks pädevate asutuste, arendajate, KMH ekspertrühma ja arendajate poolt, kes võivad olla seotud KMH ulatuse määramisega nii kohustusliku kui vabatahtliku süsteemi puhul. Need rühmad võivad käesolevat juhendmaterjali kasutada erinevates olukordades.

Pädevad asutused

· Pädevad asutused võivad olla protsessi kaasatud osalejatena kohustuslikus protsessis või vastavalt arendaja palvele esitada arvamus KMH ulatuse kohta. Nende roll võib olla KMH ulatuse määramine ja arvamuse esitamine arendajale, või i arendaja poolt ette valmistatud KMH ulatuse määramise aruande kommenteerimine ja sellega nõustumine.

· Pädev asutus võib KMH ulatuse määramise läbi viia iseseisvalt või saada konsultatsiooni sõltumatult asutuselt, näiteks KMH komisjonilt.

Arendajad ja KMH eksperdirühmad

Sarnaselt pädevate asutustega, võivad arendajad olla KMH ulatuse määramisega seotud nii kohustuslikus kui vabatahtlikus süsteemis, nõudes pädevalt asutuselt arvamust hindamise ulatuse kohta. Selles rollis nad kas koostavad esialgse hindamise ulatuse aruande pädevale asutusele ja konsulteeritavatele kommenteerimiseks või nad esitavad lihtsalt pädevale asutusele informatsiooni, et asutus saaks hindamise ulatuse määramise läbi viia.

Hea tava nõuab siiski, et KMH ulatuse määramine on iga KMH lahutamatu osa. Arendajad ja nende KMH eksperdirühmad peaksid KMH ulatuse määrama juba varases etapis, kindlustamaks et keskkonnauuringud käsitleksid kõiki vajalikke teemasid vaatamata seaduse nõuetele KMH ulatuse määramise kohta.

Konsultatsioonides osalejad

Direktiiv nõuab, et pädevad asutused küsiks nõu vastavatelt keskkonna-asutustelt enne arvamuse esitamist. Paljudel juhtudel antakse ka teistele huvitatud osapooltele ja avalikkusele võimalus esitada kommentaare. Seetõttu on konsulteeritavad kaasatud kommentaaride esitamisse KMH-s käsitletavate teemade kohta.

· Kui KMH ulatuse määramise viib läbi arendaja või KMH eksperdirühm, ükskõik kas seadusega sätestatud süsteemi või hea tava raames, tuleb konsulteerida ka keskkonna-asutustega, teiste huvitatud osapoolte ja avalikkusega. Liikmesriikides väärtustatakse järjest enam pädeva asutuse ja teiste KMH protsessis osalejate poolt avalikkuse osalemist selles protsessis. Varajased konsultatsioonid huvitatud osapooltega on väärtuslikud, vältides hilisemaid viivitusi, kui pärast KMA esitamist kerkivad konsultatsioonide käigus esile uued teemad.

Vaatamata sellele, milline institutsioon viib läbi KMH ulatuse määramist, on protsessis osalevate inimeste jaoks oluline:

- omada piisavat teavet projekti ja selle poolt mõjutatava ala kohta, et teha kindlaks tõenäolisi mõjusid ja võimalikke alternatiive;
- mõista asjassepuutuvat seadusandlust ja selle tähendust projektile ja keskkonnauuringutele;

- mõista otsustusprotsessi, nii et käsitletakse neid teemasid, mida otsustajad arvesse võtavad.

Tõhus KMH ulatuse määramine sisaldab pädeva asutuse ja arendaja vahelist dialoogi projektist ja sellest tulenevatest teemadest. Seda toetavad konsultatsioonid asjassepuutuvate seadusega sätestatud ja mittesätestatud organisatsioonide ja avalikkusega. Projekti asukoha ja selle ümbruse külastamine on alati hindamatu väärtusega.

Samuti on oluline meeles pidada, et kuigi KMH ulatuse määramine on kui KMH protsessi eraldiseisev etapp, mis lõpeb tingimuste esitamisega KMH-le, peab KMH ulatusega tegelema kogu KMH protsessi vältel, nii et tööde ulatust saaks korrigeerida vastavalt uutele teemadele ja teabele. KMH ulatus peab olema piisavalt paindlik, et võimaldada keskkonnauuringutest, projektimuutustest või konsultatsioonidest tulenevate uute teemade arvesse võtmist. Tasub meeles pidada, et direktiiv lubab pädevatel asutustel küsida lisateavet KMH hilisemas staadiumis, isegi kui nad ei nõudnud seda teavet siis, kui esitati ametlik arvamus KMH ulatuse kohta. KMH ulatuse hoidmine pideva vaatluse all ongi oluline, et vältida viivitusi seoses selliste nõudmistega.

Ükskõik kas KMH ulatuse määramine on seadusega sätestatud või on osa heast tavast, on sellel mitmeid kasutegureid.

Kasutegurid

- Aitab kindlustada, et otsuste tegemisel kasutatav keskkonnavaline teave annab ülevaate projekti olulistest mõjudest, sh. eriti mõjutatavatele gruppidele ja üksikisikutele muret tegevatest teemadest.
- Aitab otsuste tegemisel koondada ressursse ja tähelepanu olulistele teemadele ning väldib asjatuid jõupingutusi ebaolulistel teemadel.
- See aitab kindlustada, et keskkonnavaline teave oleks tasakaalustatud ning mittevajalik teave oleks väljajäetud.
- See soodustab varajasi konsultatsioone projekti ja selle keskkonnamõjude üle arendaja ja pädeva asutuse, keskkonna-asutuste, teiste huvitatud osapoolte ja avalikkuse vahel.
- See aitab kaasa keskkonna-uuringute tõhusale planeerimisele, juhtimisele ja ressursside jaotamisele.
- See peaks tegema kindlaks alternatiivid ja leevendusmeetmed kavandatud projektile, mida arendaja peaks arvesse võtma.
- See aitab kindlaks määrata muud õigusaktid, mis võivad olla projekti puhul olulised, ning anda võimalused paralleelselt läbiviidavateks erinevate kontrollisüsteemide vajalikeks hindamiseks, vältides seega jõupingutuste ja kulude dubleerimist.
- See vähendab viivituste riski, mida põhjustavad nõuded esitada lisateavet pärast tegevusloa taotluse ja keskkonnavalase teabe esitamist.
- See vähendab riski erimeelsusteks mõjude hindamismeetodite üle (põhiuuringud, prognoosimeetodid ja hindamiskriteeriumid) pärast keskkonnavalase teabe esitamist.

B3 KMH ulatuse määramise menetlus

Konkreetne menetlus, mida järgitakse KMH ulatuse määramisel KMH õigusaktide alusel, erineb liikmesriigiti ja ka korralduslikult liikmesriigi piires. Nagu ptk-s. A3 on esitatud, eksisteerib kaks peamist mudelit, kus KMH ulatuse määramine on pädeva asutuse või arendaja kohustus.

Samas tuleb meeles pidada, et isegi kui KMH ulatuse määramine ei ole seaduses sätestatud, on see hea tava, ning arendajad peaksid alati arvestama KMH ulatuse määramise etapiga oma KMH tööprogrammis.

B3.1 Pädeva asutuse poolne KMH ulatuse määramine

Kui pädev asutus juhib KMH ulatuse määramist, on protsessis tavaliselt järgmised etapid.

1. Arendaja peab pädevale asutusele esitama teabe projekti ja selle asukoha kohta.
2. Pädev asutus konsulteerib keskkonna-asutustega ja tõenäoliselt ka teiste huvitatud organisatsioonidega ja avalikkusega, et teha kindlaks teemad, millele tähelepanu pöörata.
3. Pädev asutus esitab arendajale arvamuse KMH ulatuse kohta.

B3.2 Arendaja poolne KMH ulatuse määramine

Kui KMH ulatuse määramist juhib arendaja, sisaldab protsess tavaliselt järgmisi etappe.

1. Arendaja koostab esialgse KMH ulatuse aruande ja esitab selle pädevale asutusele kontrolliks ja/või heakskiitmiseks. Arendaja võib aruande koostamise käigus konsulteerida keskkonna-asutustega, teiste huvitatud osapooltega ja/või avalikkusega, konsultatsioone võib pädev asutus ka hiljem läbi viia.
2. Pädev asutus konsulteerib teiste keskkonna-asutustega ja tõenäoliselt ka õigusaktides sätestamata asutustega ja avalikkusega, saamaks nende arvamust KMH ulatuse kohta.
3. Lõplik KMH ulatus on kokkulepitud.

Seda korda rakendatakse siis, kui KMH ulatuse määramine on seadusega sätestatud või kui KMH hea tava on menetluse lahutamatu osa.

B4 Teave KMH ulatuse määramise kohta ja tulemused

B4.1 Teave KMH ulatuse määramise kohta

Selleks, et pädev asutus saaks anda arvamuse KMH ulatuse kohta, peab arendaja esitama pädevale asutusele teavet projekti kohta. Käesoleva osa lõpus esitatav **KMH ulatuse määramiseks vajaliku teabe kontroll-leht** määrab kindlaks teabe, mida tõenäoliselt vajatakse. See on sama, mis eelhindamise nimekiri (vt [Eelhindamise juhend](#)), välja arvatud see, et KMH ulatuse määramise etapil vajatakse tõenäoliselt detailsemat teavet. Seal võib kasutada esmaste andmete kogumise ja väliuuringute tulemusi. Alati tuleb esitada niipalju teavet, kui hetkel on võimalik. Kui arendaja on juba küsinud eelhindamisotsust pädevalt asutuselt, siis peaks osa teavet juba olema olemas.

B4.2 KMH ulatuse määramise tulemused

KMH ulatuse määramise eesmärk on teha kindlaks need teemad, mida peab käsitlema arendaja poolt pädevale asutusele esitatud keskkonna-alane teave. Eelkõige, tuleb määrata need teemad, mis on kõige olulisemad, selleks et neid siis detailsemalt käsitleda. KMH ulatuse määramine peaks kindlustama, et kõik vajalikud teemad määratakse kindlaks ja neid uuritakse iisaval määral keskkonnauuringutes. Seega keskendutakse KMH ulatuse määramisel hindamist vajavate mõjude ja neist kõige olulisemate kindlaks tegemisele. Kuid samuti võib pöörata tähelepanu mõnele või kõigile alltoodud teemadele:

- alternatiivid, mida käsitleda;
- vajalikud alusuuringud, mis iseloomustavad olemasolevat keskkonda;
- erinõuded alusuuringutele, mis puudutab nende geograafilist ulatust või ajastust, nt aastaajalised muutused loomastikus ja taimestikus;
- nõuded uuringute detailsusele;
- kasutatavad meetodid keskkonnamõjude ulatuse prognoosimiseks;
- kriteeriumid, mille põhjal hinnata mõjude olulisust;
- leevendusmeetmed, mida käsitleda;
- kõik edasised konsultatsioonid keskkonnauuringute käigus;
- keskkonnavalase teabe (või KMA) struktuur, sisu ja ulatus;
- KMH eksperdirühma liikmelisus ja juhtimine;
- tööplaan ja ressursid keskkonnauuringuteks.

See määrab ära esitatava keskkonnavalase teabe ulatuse ja tingimused keskkonnauuringuteks.

B5 Konsultatsioonid KMH ulatuse määramisel

KMH ulatuse määramise kõigil juhtudel on konsultatsioonidel keskkonnavalasutuste, teiste huvitatud osapoolte ja avalikkusega tähtis osa kogu protsessis. Konsultatsioonid aitavad kindlustada, et KMH käsitleks kõiki mõjusid, teemasid, muresid, alternatiive ja leevendusmeetmeid, mida huvitatud osapooled peavad oluliseks. Konsultatsioonide tähtsus selles ja teistes KMH etappides on suurenenud pärast EL Aarhuse keskkonnainfo kättesaadavuse, keskkonnavalasjade otsustamises üldsuse osalemise ja neis asjus kohtu poole pöördumise konventsiooni ratifitseerimist.

B5.1 Kellega konsulteerida

Konsultatsioonide kontroll-leht, mis on esitatud käesoleva osa lõpus, määrab kindlaks, mis tüüpi organisatsioonidega on kasulik KMH käigus konsulteerida. See ei ole lõplik nimekiri ja KMH eksperdirühmad peaksid alati mõtlema, milliste kohalike või riiklike organisatsioonidega oleks konkreetse KMH puhul sobiv konsulteerida. Kui ollakse pidevalt seotud KMHga, on kasulik omada nimekirja võimalike konsulteeritavate andmetega.

B5.2 Kuidas konsulteerida

KMH ulatuse määramise konsultatsioonide edukusele aitavad kaasa järgmised vahendid:

- esialgne teade KMH ulatuse määramise protsessist kohalikus või üleriigilises ajalehes;
- postiteade KMH ulatuse määramise protsessist projekti asukohas, naabruses ja kohalike ametite asutustes;
- reklaamlehtede või brošüüride koostamine, mis annavad ülevaate kavandavast projektist (koos plaani või kaardiga), mis kirjeldavad KMH menetlust ja KMH ulatuse määramise eesmärki ning kutsuvad üles ettepanekuid tegema;
- kirjade või küsimustike jagamine võimalikele huvitatud organisatsioonidele ja lähedalasuvatele elanikele, et saada teavet ja ettepanekuid (kui huvitatud isikute ja organisatsioonide ring on suur, on see sageli KMH ulatuse määramisele hea alguspunkt);
- telefonidiskussioonid või kohtumised võtmeorganisatsioonide, rühmade või üksikisikutega;
- artiklid ajalehes, raadios või televisioonis;
- avalikud koosolekud (hea oleks kutsuda avalikku koosolekut juhatama sõltumatu isik);
- avalikud väljapanekud (väljapanekut võib eelistada avalikule koosolekule, sest inimesed, kes tunnevad end närvilisena avalikul koosolekul esinedes, võivad tunda end mugavamalt rääkides üks-ühele väljapanekul; koosolekutel võivad domineerida mõned üksikud kõnelejad, mis ei võimalda käsitleda kõiki teemasid või isegi kõige tähtsamaid teemasid);
- KMH ulatuse määramise töörühm, kes töötab struktureeritud kava kohaselt, et määrata kindlaks teemad, mida käsitleda KMH menetluse käigus (see on eriti abiks siis, kui teemad on keerukad ja projektist on huvitatud mitmed grupid; töörühmade edukusele aitab kaasa sõltumatu töörühma juht);
- ekspertidest või avalikkuse esindajatest koosneva KMH ulatuse määramise töörühma loomine, kes jätkab keskkonnauuringute ülevaatamist kogu protsessi vältel (see on eriti abiks siis, kui tegemist on kavandatava tegevusega, mille teemad on keerukad või on kavandatav tegevus alles kavandamisel ja teemade olulisus on ebaselge);
- esialgse KMH ulatuse määramise aruande avalikustamine enne protsessi lõpule viimist.

Enamiku KMH korral võib kasutada erinevaid lähenemisi, lähtuvalt erinevatest protsessi kaasatud organisatsioonidest ja üksikisikutest ja nende projektist huvitatuse astmest.

Tüüpiline hea tava KMH ulatuse määramise konsultatsioonides

Tõhusate KMH ulatuse määramise konsultatsioonide korral järgitakse tavaliselt alljärgnevat samme.

1. Tehke nimekiri neist organisatsioonidest ja üksikisikutest, kes on projektist huvitatud ja ajakohastage seda projekti edasiarenemise käigus.
2. Kontaktteeruge iga konsulteeritava, paludes nende abi KMH ulatuse määramisel.
3. Saatke neile teavet projekti kohta atraktiivse infolehe või brošüüri näol. Andke kontaktandmed teabe ja märkuste esitamiseks.
4. Muutke infolehed kättesaadavateks kohalikes keskustes (raamatukogudes, raekojas, postkontoris); töönaoliselt saatke koopia igasse majapidamisse ja ettevõtte selles piirkonnas.
5. Võrrelge ja analüüsige kõiki reageeringuid ja võtke neid arvesse keskkonnauuringute kavandamisel.
6. Vastake kõigile, kes reageerisid, tänades neid abi eest ja selgitades, kuidas nende märkusi on arvesse võetud.
7. Kui sobib, helistage või kohtuge nendega personaalselt, et arutada nende poolt tõstatatud teemasid.
8. Kui kohalike huvi on suur, mõelge avaliku väljapaneku (statsionaarne või rändväljapanek) või koosoleku peale, kus esitletakse projekti ja sellega seotud isikud saavad vastata küsimustele.
9. Kui on mitu gruppi, kellel on ühised huvid, mõelge foorumi korraldamise peale, et kohtuda teatud aja tagant.
10. Kui KMH protsess on pikaajaline, andke välja regulaarset infolehte, et hoida konsulteeritavaid toimuvaga kursis.
11. Alati protokollige konsultatsioonide käigus esitatuja lisage see KMH aruandele.

Kõiki KMH ulatuse määramises osalejaid tuleb kutsuda üles tegema märkusi projekti kava kohta, selle võimalike keskkonnamõjude ja nende leevendamise ning kõigi alternatiivide, mis nende arust vajaksid edasist uurimist, kohta. Konsulteeritavatel on hindamatu väärtusega teadmised kohalike olude kohta ning on kasulik küsida neilt igasugust teavet, mis puudutab kohaliku piirkonda, ja teatud kohalike teemasid.

B5.3 Olulist tõhusaks KMH ulatuse määramiseks

Vaatamata konsultatsioonimeetodile, mida kasutatakse, on oluline:

- anda konsultatsioonides osalejatele piisavalt teavet projekti kohta, et nad mõistaksid, mida kavandatakse ja määratleksid võimalikud probleemid;
- teha osalejatele selgeks, et KMH ulatuse määramise protsess tähendab nende vaadete ja arusaamiste ärakuulamist, mitte projekti müümist;
- anda konsulteeritavatele piisavalt aega reageerida esitatud vaadetele ja teabele;
- kinnitada konsulteeritavatele, et KMH ulatuse määramise faasis esitatud vaated ei välista võimalust esitada edasisi märkusi KMH hilisemes faasis;
- kindlustada, et esitatud arvamused võetakse arvesse keskkonnauuringute kavandamisel ja KMH aruande koostamisel. Arvamustega arvestamata jätmisel tuleb seda põhjendada.

Hea võimalus näidata osalejatele, kuidas nende arvamusi on arvestatud, on võtta KMH ulatuse määramise protsessi tulemused kokku KMH aruandes.

B5.4 Piirangud konsultatsioonidele

Teatud tundlike ja konfidentsiaalsete projektide (projektid, mille puhul laialdased konsultatsioonid võivad põhjustada konkurentsieelise kaotust) korral võib olla vajalik piirata konsultatsioonide ulatust pädevate asutuste ja seadusega sätestatud konsulteeritavatega. See ei ole lubatav neis KMH menetlustes, kus eelnev teavitamine ja KMH ulatuse määramine on kohustuslikud, ja ei kuulu üldiselt hea tava alla. Siiski, kui on valikuvõimalus, peaks seaduses nimetatud organisatsioonide ja teisi huvitatud pooli, sh

Avalikkust, kutsuma üles avaldama arvamust nii varakult kui võimalik KMH hilisemates etappides.

B6 KMH ulatuse määramise vahendid

Kui KMH ulatuse määramist teostab pädev asutus või arendaja, tuleb vastus leida kolmele küsimusele.

- Millised mõjud võivad olla projektil keskkonnale?
- Millised neist mõjudest on tõenäoliselt olulised ja vajavad eritähelepanu keskkonnauuringutes?
- Milliseid alternatiive ja leevendusmeetmeid tuleks käsitleda projekti ettepanekute edasiarendamisel?

On mitmeid erinevaid tehnikaid (võimalusi) KMH ulatuse määramiseks, kuid paljud kasutavad põhivahenditena kontroll-lehti ja maatrikseid, et süstemaatiliselt käsitleda projekti ja keskkonna potentsiaalseid vastastikuseid mõjutusi.

Käesolevas materjalis on esitatud kolm kontroll-lehte KMH ulatuse määramiseks.

- Kaheosaline **KMH ulatuse määramise kontroll-leht**. Esimeses osas antakse detailne nimekiri projekti iseloomujoontest, mis võivad põhjustada olulist mõju keskkonnale. Teine osa koosneb projektikeskkonna jomadustest, mis võivad olla vastuvõtlikud olulistele kahjulikele mõjudele.
- **Olulise keskkonnamõju hindamiskriteeriumite kontroll-leht**. Kontroll-leht esitab kriteeriumid, mille põhjal otsustada, kas mõjud on tõenäoliselt olulised, või mitte. See on sama kontroll-leht, mida kasutatakse eelhindamises.
- **Võimalike alternatiivide ja leevendusmeetmete kontroll-leht**, mida võib kasutada KMH ulatuse määramisel.

B6.1 Oluliste mõjude kindlakstegemine

Keskkonnamõjusid võib iseloomustada kui projekti mõne erijoone ja ümbritseva keskkonna vastastikust mõjutamist. **KMH ulatuse määramise kontroll-leht** on koostatud, et aidata kindlaks teha selliseid vastastikuseid mõjutusi. **KMH ulatuse määramise kontroll-lehe** esimeses osas on nimekiri võimalikest projekti tunnusjoontest, mis võivad põhjustada keskkonnamõju. Kasutajal palutakse esmalt mõelda, kas kavandatav tegevus sisaldab mõnda nimekirjas olevatest tegevustest ja erijoontest, ning valida teise tulpas üks võimalikest vastusevariantidest:

- jah – kui tegevus tõenäoliselt esineb;
- ei – kui tegevus tõenäoliselt ei esine;
- ? – kui ei olda kindlad, kas tegevuse esineb või ei.

Kui küsimusele vastatakse “Jah”, peab vastaja seejärel arutlema, milliseid ümbritseva keskkonna komponente selle tegevusega võidakse mõjutada. **KMH ulatuse määramise kontroll-lehe** teine osa on koostatud, et aidata kasutajaid sellel etapil. Vastused sisestatakse 1. osa kolmandasse tulpas, saades sellisel viisil nimekirja kõikidest projekti põhjustavatest tõenäolistest mõjudest.

Pädevatele asutustele esitatav keskkonna-alane teave peab käsitlema kõiki neid mõjusid, kuid kuna ressursid on tavaliselt piiratud, on oluline, et keskkonnauuringud ja teave keskenduks neile teemadele, mis on olulised konkreetse projekti otsustusprotsessis, mitte aga ebaoluliste teemade mittevajalikele detailidele.

KMH ulatuse määramise etapil võib olla raske kindlaks teha, mis on oluline, sest see vajab otsust, mis on tõenäoliselt oluline, enne igasuguste detailsete keskkonnauuringute teostamist. **Olulise keskkonnamõju hindamiskriteeriumite kontroll-leht** on koostatud aitamaks just selles küsimuses. Iga **KMH ulatuse määramise kontroll-lehe** kolmandas tulbas nimetatud potentsiaalse keskkonnamõju puhul soovitatakse kasutajal mõelda **olulise keskkonnamõju hindamiskriteeriumite kontroll-lehes** ära toodud tingimuste nimekirjale, et otsustada, kas ja kui oluline on tõenäoline mõju.

Tulemused sisestatakse **KMH ulatuse määramise kontroll-lehe** viimasesse tulpa ja nii tekib nimekiri olulistest teemadest, mida tuleks detailselt käsitleda keskkonnauuringutes ja KMH aruandes. KMH aruanne peaks samuti nimetama teemad, mida peeti ebaolulisteks ja põhjendama seda otsust.

B6.2 Võimalike alternatiivide ja leevendusmeetmete kindlakstegemine

KMH direktiivi artikkel 5(3) nõuab, et arendaja käsitleks keskkonnateabe hulgas *“... lühikirjeldust muudest peamistest lahendusvõimalustest, mida töö kavandaja on uurinud, ja sellise valiku peamisi põhjusi, võttes arvesse keskkonnamõju”* ja *“olulise kahjuliku mõju vältimiseks, vähendamiseks ja võimaluse korral kõrvaldamiseks ettenähtud meetmete kirjeldust”*.

Mõned liikmesriigid on alternatiivide kaalumise teinud KMH puhul kohustuslikuks, samas teised jätavad arendaja otsustada, kas alternatiivid on nende projekti puhul asjakohased. Siiski on laialdaselt aktsepteeritud hea tava, et projekti planeerimise käigus käsitletakse alternatiive, uuritakse nende keskkonnamõju, et otsustada, millist alternatiivi valida ja esitada alternatiivide hindamine KMH aruandes.

Alternatiivid on erinevad viisid, kuidas arendaja saab projekti eesmärgi tulemuslikult teostada, nt erineva tegevuse, alternatiivse asukoha, teise tehnoloogia või projektiplaani abil. Detailsemal tasandil liituvad alternatiivid leevendusmeetmetega, kus projektiplaani või ehitusmeetoditesse või eksploatatsiooni tehakse spetsiifilisi muudatusi, et vältida, vähendada või kõrvaldada keskkonnamõjusid. Kõigi KMH süsteemide puhul peavad arendajad käsitlema leevendamist (st meetmeid vältimaks, vähendamaks ja kõrvaldamaks olulisi kahjulikke mõjusid).

Seetõttu katavad alternatiivid ja leevendusmeetmed nii projektiplaani üldised kui väga detailsed aspektid. Näiteks võivad nad tähendada:

- erinevaid strateegiaid, nt et pigem tulla toime nõudlusega või vähendada kahjusid kui arendada uusi ressursse;
- erinevaid asukohti või teid kogu projekti ulatuses või osaliselt;
- erinevaid tehnoloogiaid ja toorainet, nt kombineeritud tsükliliga gaasiturbiinil töötava elektrijaama, mitte aga söega köetava elektrijaama, ehitamine;

- muudetud kava või plaani, nt mürarikaste tegevuste viimine vähemtundlikku piirkonda või ühe suure gaasiliste heitmete korstna asendamine kahe väiksemaga;
- keskkonnameetmete liitmist projektiplaaniga, nt metsloomadele tunnelite ehitamine kiirteede alt, mitte aga kompensatoorse elupaiga loomine.

Käsitleda tuleb ka “null-alternatiivi”, kui baasi, mille suhtes projekti keskkonnamõjusid käsitletakse. See võib sisaldada muutusi võrreldes tänase päevaga muude, ümbruses toimuvate muutuste tulemusel ja muutusi keskkonnatingimustes.

Selle osa lõpus olev **Võimalike alternatiivide ja leevendusmeetmete kontroll-leht** aitab arendajal mõelda erinevate alternatiivide ja leevendusmeetmete üle.

KMH ULATUSE MÄÄRAMISEL VAJAMINEVA TEABE KONTROLL-LEHT

Alljärgnevalt esitatud teave võib olla kasulik KMH ulatuse määramisel. See on sarnane teabega, mida vajatakse eelhindamiseks, kuid detailsem. KMH ulatuse määramise etapil võib olla vajalik teostada eriuuringuid, et aidata otsustada, millised projekti olulised mõjud on tõenäolised. See võib sisaldada andmete kogumist ja analüüsi, väliuuringuid ja konsultatsioone. Eesmärk ei ole siin täielike KMH uuringute läbiviimine, vaid piisava teabe kogumine, mis lubab reaalse plaani kavandamist nendeks uuringuteks. Teabe detailsus, mida küsitakse, sätestatakse liikmesriigi seadusandluses ja juhendis.

Oluline on meeles pidada, et seda teavet saab nõuda ainult siis, kui arendajal on sellel projekti etapil see teave objektiivselt olemas. Lüngad ja määramatus tehakse kindlaks ning seda võetakse arvesse.

Teave KMH ulatuse kohta

1. Arendaja kontaktandmed

- Ettevõtte nimi.
- Ettevõtte postiaadress, telefon, faks ja e-mail.
- Peamise kontaktisiku nimi ja tema otsene postiaadress, telefon, faks ja e-mail.

2. Projekti iseloomustus

- Kavandatava projekti lühikirjeldus.
- Kavandatava projekti põhjendused.
- Plaan, millel on ära näidatud kavandatava projekti piirid, sh maa-ala, mida kasutatakse ajutiselt ehituse ajal.
- Projekti füüsiline vorm (eskiis, ehitised, muud struktuurid, ehitusmaterjalid jne).
- Peamiste protsesside kirjeldus, sh suurus, võimsus, sisend ja väljund.
- Uued juurdepääsud või muudatused olemasolevate teedevõrgustikus.
- Vajadusel tööprogramm ehituse, toimimise ja lammutamise kohta, taastamise ja kasutusjärgse aja kohta.
- Ehitusmeetodid.
- Ehituses ja töös kasutatavad ressursid (materjalid, vesi, energia jne).
- Suhe teiste olemasolevate/kavandatavate projektidega.
- Arvesse võetud alternatiivid?
- Arvesse võetud leevendamise meetmed?.
- Muud tegevused, mis võivad olla vajalikud projekti tagajärjel (nt uued teed, agregaadi (kruus, killustik) kaevandamine, uue veevarustuse rajamine, ülekandevõrgu loomine, eluasemete arvu kasv, suurenenud prügihulk).
-
- Andmed teiste, projekti puhul vajaminevate, lubade kohta.

3. Projekti asukoht

- Kaardid ja fotod, mis näitavad projekti asukohta ümbritsevate füüsiliste, looduslike ja tehisobjektide suhtes.
- Olemasolevad maakasutused projekti alal ja sellega külgnevatel aladel ja kõik edasised plaanid maakasutuseks.
- Tsoneerimine ja maakasutuspoliitika.
- Kaitstud alad või erijooned.
- Tundlikud alad.
- Arutluse all olnud alternatiivsete asukohtade andmed.

4. Võimaliku mõju iseloomustus

- Projekti tõenäolise mõju lühikirjeldus, arvestades järgmisi faktoreid:
- Mõju inimestele, inimestevahelisele, loomastikule ja taimestikule, pinnasele, maakasutusele, materiaalsetele varadele, veevaliteedile ja hüdroloogiale, õhukvaliteedile, kliimale, müra ja vibratsiooni tasemele, maastikule ja visuaalsele keskkonnale, ajaloolisele ja kultuuripärandile ning nende omavahelistele suhetele.
- Mõju iseloom (st otsene, kaudne, teisene, kumulatiivne, lühiajaline, keskmise pikkusega ja pikaajaline, pidev ja ajutine, positiivne ja negatiivne).

- Mõju ulatus (geograafiline piirkond, mõjutatava rahvastiku/looduslike elupaikade/liikide arv).
- Mõju suurus ja keerukus.
- Mõju tõenäosus.
- Mõju kestvus, sagedus ja pöördumus.
- Projekti kavandatud leevendusmeetmed oluliste kahjulike mõjude vähendamiseks, vältimiseks ja kõrvaldamiseks.
- Mõju piiriülene olemus.

KONSULTATSIOONIDE KONTROLL-LEHT

KMH ulatuse määramisel on tõenäoliselt sobilik konsulteerida kolme peamise grupi organisatsioonide ja üksikisikutega. Need on:

- keskkonna-ametid;
- muud huvitatud organisatsioonid;
- avalikkus.

Alljärgnevalt on ära toodud, mis tüüpi organisatsioonid peaksid olema hõlmatud.

Konsulteeritavate nimekiri KMH ulatuse määramisel

1. Keskkonna-ametid;

- piirkondlikud ja kohalikud ametid;
- saastuskontrolli eest vastutavad ametid, sh vee-, jäätme, pinnase- müra- ja õhusaaste;
- looduskaitse, kultuuripärandi ja maastikukaitse eest vastutavad ametid;
- tervishoiu ja tööohutuse ametid;
- maakasutuskontrolli, ruumilise planeerimise ja tsoneerimise ametid;
- naaberriikide asutused, kui tegemist võib olla piiriülese mõjuga;

2. Muud huvitatud osapooled

- kohalikud, riiklikud ja rahvusvahelised keskkonna ja sotsiaalsed huvigrupid;
- valitsusasutused, kes vastutavad põllumajanduse, energia, metsanduse, kalanduse jne eest, ning kelle huvid võivad olla mõjutatud;
- rahvusvahelised ja piiriüleised asutused, kelle huvid võivad olla mõjutatud, nt piiriüleised jõgikonna komisjonid;
- kohalikud tööandjate ja ettevõtete ühendused, nt Kommertskoda, kaubandusühingud jne;
- töötajate organisatsioonid, nt ametiühingud;
- keskkonnakasutajaid, nt põllumehi, kalureid, matkajaid, õngitsejaid, turiste, kohalikke looduskaitsejaid esindavad grupid;
- uurimisinstituudid, ülikoolid ja muud arenduskeskused;
- avalikkus.

3. Avalikkus

- maaomanikud ja elanikud;
- kohalikud inimesed ja avalikkus laiemalt;
- valitud esindajad ja kohalikud aktivistid, nt usujuhid või õpetajad;
- kohalikud rühmitused, elanike rühmad jne;

KMH ULATUSE MÄÄRAMISE KONTROLL-LEHT

Juhised

Kontroll-leht on koostatud, et aidata kasutajatel kindlaks teha kavandatud projektide tõenäoliselt oluline keskkonnamõju KMH ulatuse määramise käigus. Seda tuleb kasutada koos **Olulise keskkonnamõju hindamiskriteeriumite kontroll-lehega**. Kaks etappi:

- esiteks, projektide võimalike mõjude kindlakstegemine;
- teiseks, nende mõjude valik, mis võivad olla tõenäoliselt olulised ja vajavad hindamisel kõige suuremat tähelepanu.

Projekti võimalike mõjude kindlakstegemisel on kasulik teha kindlaks kõik tegevused või mõjuallikad, mis tulenevad projekti ehitamisest, toimimisest või lõpetamisest, ja käsitleda neid koos projekti keskkonnaga, mida võidakse mõjutada, et teha kindlaks võimalikud vastastikused mõjutused. **KMH ulatuse määramise kontroll-lehe** kaks osa toetavad seda protsessi.

Alustage järgnevalt esitatud kontroll-lehe küsimustega. Täitke tulp 2, vastates:

- jah – kui projekti ellurakendamisel tegevus tõenäoliselt esineb;
- ei – kui seda ei esine;
- ? – kui selles etapis ei ole selge, kas seda esineb või ei.

Iga tegevuse puhul, kus 2.tulbas oli vastus “jah” või “?”, pöörduge KMH ulatuse kontroll-lehe teise osa poole, kus on ära toodud projektikeskkonna erijooned, mida võidakse mõjutada, ja tehke kindlaks need, mida konkreetne tegevus võib mõjutada. Selles etapis on vajalik teave ümbritseva keskkonna kohta. Märkige projektikeskkonna erijooned, mida võidakse mõjutada, tulpa 3.

Lõpuks 4.tulba täitmisel kasutage **Olulise keskkonnamõju hindamiskriteeriumite kontroll-lehte**.

See aitab Teil kindlaks teha, millised mõjud eeldatakse olevat olulised. Küsimused on koostatud nii, et “jah” vastus viitab olulisele mõjule. Sageli on raske otsustada, kas mõju on oluline või ei, aga lihtne kontroll on küsida, kas see on piisavalt tähtis mõju, mida arvestada, ja mis mõjutab tegevusloa otsust. Tulbas 4 tuleb ära tuua nii palju teavet olulisuse kohta, kui on võimalik, see on juhiseks keskkonnauuringute kavandamisel.

Järgnevalt on ära toodu mõned näited kontroll-lehe kasutamisel.

Nr	Küsimused KMH ulatuse määramisel	Jah/ Ei/ ?	Milliseid projektikeskkonna erijooni võidakse mõjutada?	Kas mõju on tõenäoliselt oluline? Miks?
1. Kas ehitamine, toimimine või projekti lõpetamine sisaldavad tegevusi, mis põhjustavad muutusi ümbruskonnas uue arengu iseloomu, ulatuse vormi või eesmärgi tõttu?				
1.6	Lõhkamine?	Jah	On vaja lõhata 2 ajaloolist hoonet	Jah – hooned on riikliku kaitse all
1.11	Süvendamine?	Jah	Tuleb süvendada kanalit uue rannajoone loomiseks	Ei – kanalit süvendatakse niikuinii regulaarselt
2. Kas ehitamine või projekti toimimine kasutab mingeid looduslike ressursse, eriti taastumatuid või napperessursse?				
2.4	Agregaadid (kruus, killustik)?	Jah	Arenguplatvormi loomiseks kasutatakse suurel hulgal sissetoodud materjali – pinnas ja agregaadid. Kaudne mõju kaevanduskohtades, mis asuvad rohelises piirkonnas	Jah – suured muutused kaevandamiskohtade keskkonnas. Mõju suurele arvule ümbruskonna inimestele. Suur surve kohalikele varudele.

3. Kas kavandatav tegevus sisaldab selliste ainete või materjalide kasutamist, ladustamist, transporti, käsitlemist või tootmist, mis võivad olla ohtlikud inimestervisele või keskkonnale, või tekitada muret tegelike või oletatavate riskide pärast inimestervisele?

3.4	Kas on olemas eriti haavatavad inimrühmad, keda kavandatav tegevus mõjutab, nt haiglapatsiendid, eakad?	Jah	Projekti asukoht külgneb piirkondliku haiglaga ja pikaravikeskusega. Võimalik on müra ja muu häirimine ehituse ajal	Jah – haigla keskkond võib muutuda palju mürarikkamaks ühe aastase ehituseperioodi jooksul.
-----	---	-----	---	---

4. Kas kavandatav tegevus tekitab tahkeid jäätmeid ehitamise või toimimise ajal või lõpetamise ajal?

4.2	Olmejäätmed (majapidamis- ja/või kaubandusjäätmed)?	Jah	Uus elanikkond tekitab majapidamis- ja muid jäätmeid	Ei – kohalikul jäätmehooldusel on piisav võimsus
-----	---	-----	--	--

5. Kas kavandatav tegevus põhjustab saasteainete või ohtlike, toksiliste või mürgiste ainete eraldumist õhku?

5.5	Tolm või lõhn materjalide käsitlemisest, sh ehitusmaterjalid, kanalisatsioon, jäätmed?	Jah	Pinnasetööd ehituse ajal võivad tekitada tolmu kuivas kliimas ja mõjutada naabruses olevaid kooslusi ja elanikke.	Jah – Looduslikud elupaigad on rahvusvaheliselt kaitstavad ja haavatavad tolmu ladestumise poolt. Patsientide olukord haiglas võib halveneda tolmuga kokkupuutel
-----	--	-----	---	--

6. Kas kavandatav tegevus põhjustab müra ja vibratsiooni või valguse, soojusenergia või elektromagnetilise kiirguse eraldumist?

6.5	Ehitusest või veokitest?	Jah	Suured raskeveokid toovad ehituse käigus kohale materjale. See mõjutab elanikke ja haiglat	Jah – Liikluse ja tööstuse tõttu on müratase juba kõrge
-----	--------------------------	-----	--	---

7. Kas kavandatav tegevus võib põhjustada maapinna- või veereostust saasteainete eraldumise tõttu maapinnale või pinnavette, põhjavette, rannikuvettesse või merre?

7.2	Reovee või muu roiskvee (töödeldud või töötlemata) väljavool vette või pinnasesse	Jah	Ühiskanalisatsiooni vooluhulga tõusu tekitavate elanike tõttu	Võib-olla – sõltub vajadusest uue reoveepuhasti järele
-----	---	-----	---	--

8. Kas on olemas õnnetuste oht ehitamise või projekti toimimise ajal, mis võivad mõjutada inimestervist või keskkonda?

8.4	Kas projekti võivad mõjutada loodusõnnetused, mis põhjustavad keskkonnakahju (nt üleujutused, maavärin, maaliheine)	Jah	Arendatav ala paikneb üleujutuspiirkonnas	Jah – Valitsuse poliitika hoiatab arengute eest üleujutusele vastuvõtlikes piirkondades
-----	---	-----	---	---

9. Kas kavandatav tegevus põhjustab sotsiaalseid muutusi?

9.1	Muutused elanikkonna suuruses, vanuses, struktuuris, sotsiaalsetes rühmades jne?	Jah	10.000 uut elanikku tõstavad elanike arvu piirkonnas 5000lt 15.000le ja muudavad maapiirkonnaks. Mõjutatakse olemasolevat kogukonda, kultuurilist identiteeti ja majandustingimusi ja tuuakse sisse erinevad majapidamistingimused	Jah – kohalik kogukond on väikesearvuline ja hästiorganiseeritud tugeva kogukonnakeskuse ja identiteediga
-----	--	-----	--	---

KMH ulatuse määramise kontroll-lehte kasutades on oluline meeles pidada, et teised ja kõrgema järgu mõjud võivad esineda esmase vastastikuse mõju tõttu projekti ja projekti keskkonna vahel. Nii näiteks muutus ala äravoolus võib mõjutada vooluveekogu hüdroloogiat; see omakorda võib mõjutada veekvaliteeti ja vooluveekogu ökoloogiat; ja see võib mõjutada kalastamist ja muud veekasutust. Kui tehakse kindlaks esmane mõju, peab kasutaja alati mõtlema teistele või edasistele mõjudele ja muudele keskkonnapärspektidele selle tulemusel.

Samuti peavad kasutajad meeles pidama, et mõjud ei pea esinema **alaliselt** ja **pikaajaliselt**, vaid ka **ajutiselt**, nt ehitamise ajal, tegevuse alustamisel või lõpetamisel, teatud projektifaasis, või võivad esineda **aeg-ajalt**, nt teatud tegevusperioodi ajal või teatud aastaajal või **ebatavaliste sündmuste tulemusel**, mis mõjutavad projekti (õnnetused, rasked ilmastikuolud, maavärin jne).

Direktiiv nõuab ka, et KMH käsitleks projekti **kaudseid** mõjusid, nt projekti tagajärjel tekkivate arengute tulemusel, nt kuidas tagada elektri või veevarude või kanalisatsiooni või jäätmehoolduse või eluaseme või tööhõive kättesaadavus inimestele, kes asuvad projekti tõttu piirkonda elama. Samuti nõuab direktiiv **kuhjuvate mõjude** arvestamist, mis tekivad projekti ja muude piirkonnas kavandatud arengute koosmõju tulemusel. Edasised juhised on kättesaadavad Euroopa Komisjonist - vt "Kaudste ja kuhjuvate mõjude ning vastastikuste mõjude hindamise juhendmaterjal". Seda dokumenti näeb aadressil <http://europa.eu.int/comm/environment/eia/eia-studies-andreports/guidel.pdf>.

Selle kontroll-lehe kaht osa võiks visuaalselt ette kujutada x- ja y-teljena virtuaalses maatriksis. Nimekirjad on liiga pikad, mistõttu ei ole praktiline neid tegelikult maatriksiks kujutada, ja isegi kui saaks teha igale punktile oma kasti, oleks see liiga väike, et sisaldada kasulikku teavet mõjude loomusest või olulisusest, kuid maatriksi kontseptsioon tuleb kasuks KMH ulatusele mõeldes.

Juhised kontroll-lehe teise osa kasutamiseks esitatakse **Oluliste mõjude hindamiskriteeriumite kontroll-lehe** alguses.

KMH ULATUSE KONTROLL-LEHE 1.OSA: KÜSIMUSED PROJEKTI ERIJOONTE KOHTA

Nr.	Küsimused, mida käsitleda	Jah/Ei/?	Milliseid projektikeskkonna erijooni võidakse mõjutada ja kuidas?	Kas mõju on tõenäoliselt oluline? Miks?
-----	---------------------------	----------	---	---

1. Kas ehitamine, toimimine või projekti lõpetamine sisaldavad tegevusi, mis põhjustavad füüsilisi muutusi ümbruskonnas (topograafia, maakasutus, muutused veekogudes jne)?

1.1	Alalised või ajutised muutused maakasutuses, maakattes või topograafias, sh. maakasutuse intensiivsuse kasv?			
1.2	Olemasoleva maa, taimestiku ja hoonete kõrvaldamine?			
1.3	Uue maakasutuse loomine?			
1.4	Ehitusele eelnevad uuringud, nt puuraugud, pinnasetestid?			
1.5	Ehitustööd?			
1.6	Lõhkamised?			
1.7	Ajutised alad, mida kasutatakse ehitustöödeks või ehitustööliste majutamiseks?			
1.8	Maapealsed ehitised, struktuurid või mullatööd, sh lineaarsed struktuurid, süvendamine ja täitmine või kaevandamine?			
1.9	Allmaatööd, sh kaevandamine või tunneliehitus?			
1.10	Maaparandustööd?			
1.11	Süvendamine?			
1.12	Rannastruktuurid nt kaldatammid, sadamakaid?			
1.13	Struktuurid rannast eemal meres?			
1.14	Tootmis- või töötlemisprotsessid?			
1.15	Rajatised kaupade või materjalide ladustamiseks?			
1.16	Rajatised tahkete jäätmete või vedelate jääkide töötlemiseks või kõrvaldamiseks?			
1.17	Rajatised tööliste pikaajaliseks majutuseks?			
1.18	Uus maantee-, raudtee- või meretransport ehituse või projekti tegevuse käigus?			
1.19	Uus maantee-, raudtee-, õhu-, vee- või muu transpordi infrastruktuur, sh uued või muudetud marsruudid ja peatused, sadamad, lennujaamad jne?			
1.20	Olemasolevate transpordiskeemide või infrastruktuuri sulgemine või muutmine, mis põhjustab muutusi liikluses?			
1.21	Uued või ümbersuunatud edasikandeliinid või torustikud?			
1.22	Paisutamine, tammistamine, dreenitoru paigaldamine, ümberjärjestamine või muud muutused vooluveekogu või põhjaveekihi hüdroloogias?			
1.23	Veeteede ristumiskohad			

1.24	Vee eraldamine või siire põhja- või pinnaveest?			
1.25	Muutused veekogudes või maapinnas, mis mõjutavad nõrgumist või äravoolu?			
1.26	Töötajate või materjalide transport ehituse ajal, toimimisel või tegevuse lõpetamisel?			
1.27	Pikaajalised demonteerimis- või lammutamis- või taastustööd?			
1.28	Mingi pidev tegevus projekti lõppemisel, millel võib olla mõju keskkonnale?			
1.29	Inimeste ajutine või alaline sisseränne piirkonda?			
1.30	Võõrliikide introduksioon?			
1.31	Põlisliikide või geneetilise mitmekesisuse kadumine?			
1.32	Muu tegevus?			

2. Kas ehitamine või projekti toimimine kasutab looduslikke ressursse nagu maa, vesi, maavarad või energia, eriti taastumatud või napid ressursid?

2.1	Tühermaa või põllumajanduslik maa?			
2.2	Vesi?			
2.3	Maavarad?			
2.4	Agregaadid?			
2.5	Mets ja puit?			
2.6	Energia, sh elekter ja kütus?			
2.7	Muud ressursid?			

3. Kas kavandatav tegevus sisaldab selliste ainete või materjalide kasutamist, ladustamist, transporti, käsitlemist või tootmist, mis võivad olla ohtlikud inimtervisele või keskkonnale või tekitada muret tegelike või oletatavate riskide pärast inimtervisele?

3.1	Kas kavandatav tegevus tähendab selliste ohtlike või toksiliste ainete või materjalide kasutamist, mis on kahjulikud inimeste tervisele või keskkonnale (loomastik, taimestik, veevarud)?			
3.2	Kas kavandatav tegevus põhjustab muutusi haiguste esinemises või haiguste edasikandjates (nt putukad või veega edasikantavad haigused)?			
3.3	Kas kavandatav tegevus mõjutab inimeste heaolu, nt muutes elutingimusi?			
3.4	Kas on olemas projekti poolt eriti haavatavad inimrühmad, nt patsiendid haiglas või eakad?			
3.5	Muud põhjused?			

4. Kas kavandatav tegevus tekitab tahkeid jäätmeid ehitamise või toimimise või lõpetamise ajal??

4.1	Jääkpinnas, katend või kaevandusjäätmed?			
4.2	Olmejäätmed (majapidamis- ja kaubandusjäätmed)?			
4.3	Ohtlikud või toksilised jäätmed (sh radioaktiivsed jäätmed)?			
4.4	Muud tööstusliku töötlemise jäätmed?			
4.5	Ületoodang			

4.6	Jääkmuda kanalisatsioonist või reovee puhastamisest?			
4.7	Ehitus- või lammutusjäätmel?			
4.8	Vanad masinad või seadmed?			
4.9	Saastunud pinnas või muu materjal?			
4.10	Põllumajandusjäätmel?			
4.11	Muud tahked jäätmel?			

5. Kas kavandatav tegevus põhjustab saasteainete või ohtlike, toksiliste või mürgiste ainete eraldumist õhku?

5.1	Heitmed fossiilkütuste põlemisest, paiksest või liikuvast allikast?			
5.2	Heitmed tootmisprotsessist?			
5.3	Heitmed materjalide käsitsemisest, sh ladustamine või transport?			
5.4	Heitmed ehitustegevusest, sh tehasesest ja seadmetest?			
5.5	Tolm või lõhnad materjalide käitlemisest, sh ehitusmaterjalid, kanalisatsioon ja jäätmel?			
5.6	Heitmed jäätmel põletamisest?			
5.7	Heitmed jäätmel põletamisest vabas õhus (nt lenduvad ained, ehituspraht)?			
5.8	Heitmed muudest allikatest?			

6. Kas kavandatav tegevus põhjustab müra ja vibratsiooni või valguse, soojusenergia või elektromagnetilise kiirguse eraldumist?

6.1	Seadmete kasutamisest, nt mootorid, ventilatsioon, purustid?			
6.2	Tööstuslikest või sarnastest protsessidest?			
6.3	Ehitusest või lammutamisest?			
6.4	Lõhkamisest või vaiade maasse löömisest?			
6.5	Ehitustranspordist või projekti tegevuse transpordist?			
6.6	Valgustus- või jahutussüsteemist?			
6.7	Elektromagnetilise kiirguse allikatest (arvestage mõju lähedalolevatele tundlikele seadmetele, aga ka inimestele)?			
6.8	Muudest allikatest?			

7. Kas kavandatav tegevus võib põhjustada maapinna- või veereostust saasteainete eraldumise tõttu maapinnale või pinnavette, põhjavette, rannikuvettesse või merre?

7.1	Ohtlike või toksiliste materjalide käsitsemisest, ladustamisest, kasutamisest või mahavalgumisest?			
7.2	Kanalisatsiooni või muu reovee heitest (nii töödeldud kui töötlemata) vette või pinnasesse?			
7.3	Õhku, maha või vette eraldunud saasteainete settimise tõttu?			
7.4	Muudest allikatest?			
7.5	Kas on olemas risk pikaajaliseks saasteainete kuhjumiseks keskkonda nendest allikatest?			

8. Kas ehitamise või projekti toimimise ajal on olemas õnnetuste oht, mis võib mõjutada inimest või keskkonda?

8.1	Plahvatuste, mahavalgumiste, põlengute jne, ohtlike või toksiliste ainete ladustamise, käsitlemise, kasutamise või tootmise tõttu?			
8.2	Sündmustest, mis ületavad tavapärase keskkonnakaitse piirid, nt saastekontrolli süsteemi tõrge?			
8.3	Muudest põhjustest?			
8.4	Kas projekti võivad mõjutada keskkonda kahjustavad looduskatastroofid (nt üleujutused, maavärinad, maalihe jne)?			

9. Kas kavandatav tegevus põhjustab sotsiaalseid muutusi, nt demograafias, traditsioonilistes eluviisides, tööhõives?

9.1	Muutused elanikkonna suuruses, vanuses, struktuuris, sotsiaalses grupis jne?			
9.2	Inimeste ümberasustamine või majade või kogukonnarajatiste, nt koolide, haiglate, sotsiaalasutuste lammutamine?			
9.3	Uute elanike sissetuleku või uute kogukondade loomise kaudu?			
9.4	Esitades suurenenud nõudmisi kohalikele rajatistele või teenustele, nt hoonestus, haridus, tervishoid?			
9.5	Töökohtade loomise kaudu ehituse või projekti tegevuse käigus, või siis töökohtade kaotuse põhjustamine, mis mõjutab töötust ja majandust?			
9.6	Muud põhjused?			

10. Küsimus – Kas on muid faktoreid, mida tuleks arvestada, nt järgnev areng, mis võib viia keskkonnamõjudeni või potentsiaalsete või kuhjuvate mõjudeni koos teiste olemasolevate või kavandatud tegevustega piirkonnas?

9.1	Kas kavandatav tegevus viib surveni järgnevatele arengutele, mis võivad omada olulist mõju keskkonnale, nt rohkem elamuid, uusi teid, uusi toetavaid tööstusi või vahendeid jne?			
9.2	Kas kavandatav tegevus viib toetavate rajatiste arenguni, teeninduse arenguni või arenguteni, mis saavad alguse projektist ja millel võib olla mõju keskkonnale, nt: <ul style="list-style-type: none"> • toetav infrastruktuur (teed, elektrivarustus, jäätme- või reoveetöötus jne) • elamuehituse areng • kaevandustööstused • varustustööstus • muu? 			
9.3	Kas kavandatav tegevus põhjustab koha kasutamist pärast projekti lõppu, millel võib olla mõju keskkonnale?			
9.4	Kas kavandatav tegevus loob pretsedendi edasisteks arenguteks?			

9.5	Kas projektil on kuhjuvaid mõjusid läheduse tõttu teiste olemasolevate või kavandatavate ning sarnaste mõjudega projektidega?			
-----	---	--	--	--

KMH ULATUSE MÄÄRAMISE KONTROLL-LEHE 2.OSA: PROJEKTI KESKKONNA ERIJOONED

Iga äratoodud projekti erijoone kohta mõelge, kas mõjutatakse midagi järgnevatest keskkonnakomponentidest.

Küsimus – kas on olemas kohaliku keskkonna jooni projekti alal või selle ümbruses, mida kavandatav tegevus võiks mõjutada?

- Alad, mis on rahvusvahelise, rahvusliku või kohaliku seadusandlusega võetud kaitse alla nende ökoloogilise, maastikulise, kultuurilise või muu väärtuse tõttu, mida kavandatav tegevus võib mõjutada?
- Muud alad, mis on oma ökoloogia tõttu tähtsad või tundlikud, nt: ärgalad,
- ooluveekogud või muud veekogud,
- Pannapiirkond,
- Mäed,
- Metsad või metsamaad
- Alad, mida kasutavad kaitse all olevad, tähtsad või tundlikud looma- või taimeliigid nt paljunemiseks, pesitsemiseks, toidu otsimiseks, puhkamiseks, talvitumiseks, rändeks, mida kavandatav tegevus võib mõjutada?
- Siseveed, ranna-, mere- või maasisesed veed?
- Kõrge maastikuga või maalilise vaatega alad või jooned?
- Rajad või rajatised, mida kasutab avalikkus puhke- muude rajatiste kasutamiseks?
- Transporditeed, mis on tundlikud ummikute tekkele, või mis põhjustavad keskkonnaprobleeme?
- Ajaloolise või kultuurilise tähtsusega alad või jooned?

Küsimus – kas kavandatav tegevus asub kohas, mis on paljudele inimestele tõenäoliselt hästi nähtav?

Küsimus – kas kavandatav tegevus asub endisel kasutamata maal ning projektiga kaasneb roheline alade kadumine?

Küsimus – kas toimub maakasutus projekti asukohas või selle ümbruses, mida kavandatav tegevus võib mõjutada? Näiteks:

- Kodud, aiad, muu eravaldus,
- Tööstus,
- Kaubandus,
- Puhkus,
- Avalikult kasutatav ruum,
- Kogukonna rajatised,
- Põllumajandus,
- Metsandus,
- Turism,
- Kaevandamine või karjäärid

Küsimus – kas on olemas tulevikuplaane maakasutuseks projekti asukohas või selle ümbruses, mida kavandatav tegevus võib mõjutada?

Küsimus – Kas projekti asukohas või selle ümbruses on tihedalt asustatud või täisehitatud alasid, mida kavandatav tegevus võib mõjutada?

Küsimus - Kas projekti asukohas või selle ümbruses on alasid, mis on tundliku maakasutusega ja mida kavandatav tegevus võib mõjutada?

- Haiglad,
- Koolid,
- Pühapaigad,
- Kogukonnarajatised

Küsimus - Kas projekti asukohas või selle ümbruses on alasid, kus paiknevad tähtsad, kõrgekvaliteedilised või haruldased ressursid, mida kavandatav tegevus võib mõjutada? Näiteks:

- Põhjaveevarud,
- Pinnavesi,
- Metsandus,
- Põllumajandus,
- Kalandus,
- Turism,
- Maavarad.

Küsimus - Kas projekti asukohas või selle ümbruses on alasid, mida kavandatav tegevus võib mõjutada mis on juba saastunud või kahjustatud, nt kus olemasolevad seadusega sätestatud keskkonnanormid on ületatud?

Küsimus – Kas projekti asukoht on tundlik maavärinale, pinnase vajumisele, maalihetele, erosioonile, üleujutustele või äärmuslikele ja kahjulikele ilmastikutingimustele, nt temperatuurikõikumised, udu, tugevad tuuled, mis võivad põhjustada projekti käigus keskkonnaprobleeme?

Küsimus – Kas kavandatav tegevus mõjutab tõenäoliselt mingi keskkonnaosa füüsilisi tingimusi?

- Atmosfääri keskkond, sh mikrokliima ja kohalikud ning laialdasemad ilmastikutingimused?
- Vesi – nt veehulk, jõgede, järvede, põhjavee vool ja tase. Suudmelahed, rannikuveed või meri?
- Pinnas – nt pinnase hulk, sügavus, niiskus, stabiilsus või erosioon?
- Geoloogilised ja maapinna tingimused?

Küsimus – Kas projektist tulenevad heited mõjutavad tõenäoliselt mingi keskkonnaosa kvaliteeti?

- Kohaliku õhu kvaliteet?
- Globaalne õhu kvaliteet, sh kliimamuutused ja osoonikihi hõrenemine?
- Vee kvaliteet – jõed, järved, põhjavesi. Suudmelahed, rannikuveed või meri?
- Toitekeskkonna olukord ja vee eutrofeerumine?
- Pinnase või vete hapestumine?
- Mullad?
- Müra?
- Temperatuur, valgus või elektromagnetiline kiirgus, sh elektri interferents?
- Looduslike või põllumajanduslike süsteemide tootlikkus?

Küsimus – Kas kavandatav tegevus mõjutab tõenäoliselt ressursside kättesaadavust või haruldust nii kohalikul kui globaalsel tasandil?

- Fossiilkütused?
- Vesi?
- Maavarad ja agregaadid?
- Puit?
- Muud taastumatud ressursid?
- Kohaliku infrastruktuuri võimsus – vesi, kanalisatsioon, energiatootmine ja jaotus, telekommunikatsioonid, prügilade juurdepääsuteed, raudtee?

Küsimus – Kas kavandatav tegevus mõjutab tõenäoliselt inimeste või kogukonna tervist või heaolu?

- Õhu, vee, toiduainete ja muude inimeste poolt tarbitud toodete kvaliteet või toksilisus?
- Üksikisikute, kogukonna või rahvastiku haigestumus või suremus saastuse tõttu?
- Haiguse edasikandjate, sh Putukate, olemasolu ja jaotus?
- Üksikisikute, kogukonna või rahvastiku haavatavus haiguste suhtes?
- Üksikisiku individuaalse turvalisuse tunne?
- Seotus kogukonnaga ja identiteet?
- Kultuuriline identiteet ja seotus?
- Vähemuste õigused?
- Elamistingimused?
- Tööhõive ja selle kvaliteet?
- Majandustingimused?
- Sotsiaalsed tingimused?

OLULISE KESKKONNAMÕJU HINDAMISKRITEERIUMITE KONTROLL-LEHT

Juhised KMH ulatuse määramiseks

Käesolev kontroll-leht on koostatud, et aidata kasutajatel otsustada KMH vajalikkuse üle, lähtudes projekti tõenäoliste mõjude olemusest. Seda kasutatakse üksikjuhtumi eelhindamiseks koos **KMH ulatuse määramise kontroll-lehega**.

KMH ulatuse määramise kontroll-leht koosneb küsimustest, mis aitavad teha kindlaks, kas on võimalik projekti ja keskkonna vastastikune mõju. See kontroll-leht aitab kindlaks teha, kas see vastastikune mõju on tõenäoliselt oluline.

Inimesed, kes vastutavad KMH ulatuse määramise eest, leiavad sageli, et on raske defineerida sõna "oluline". Hea lihtne kontroll on küsida, kas see on mõju, mida tuleks arvestada ja mis mõjutab tegevusloa andmise otsust. Projekti varases staadiumis on tõenäoliselt vähe teavet, mille põhjal otsust teha, kuid järgnevad küsimused võivad olla abiks.

Esitavad küsimused on samad, mis **Eelhindamises**, kuid KMH ulatuse määramise etapis on oluline esitada niipalju teavet, kui on võimalik, et põhjendada, miks peetakse mõju tõenäoliselt oluliseks. Tavaline "jah/ei" vastus ei ole piisav.

Küsimused, mida arvesse võtta

1. Kas toimub suur muutus keskkonnatingimustes?
2. Kas uued erijooned on olemasoleva keskkonnaga vales mastaabis?
3. Kas mõju on ebatavaline või selles kohas eriti keerukas?
4. Kas mõju laieneb suurele alale?
5. Kas piiriülene mõju võib olla tõenäoline?
6. Kas mõjutatakse paljusid inimesi?
7. Kas mõjutatakse paljusid teist tüüpi retseptoreid (loomastik ja taimestik, ärid, rajatised)?
8. Kas mõjutatakse väärtuslikke või haruldasi erijooni või ressursse?
9. Kas on oht, et rikutakse keskkonnanorme?
10. Kas on oht, et mõjutatakse kaitse all olevaid paiku, alasid, erijooni?
11. Kas mõju ilmnemise tõenäosus on kõrge?
12. Kas mõju on pikaajaline?
13. Kas mõju on pigem alaline kui ajutine?
14. Kas mõju on pigem pidev kui katkendlik?
15. Kui mõju on katkendlik, kas see on pigem sage kui harv?
16. Kas mõju on pöördumatu?
17. Kas mõju on raske vältida, vähendada, heastada või kompenseerida?

VÕIMALIKE ALTERNATIIVIDE JA LEEVENDUSMEETMETE KONTROLL-LEHT

KMH ulatuse määramise üks eesmärk on teha kindlaks need alternatiivid ja leevendusmeetmed, mida arendaja võiks projekti ettepaneku lõppversioonis arvesse võtta.

Alljärgnev kontroll-leht esitab näited alternatiivide ja leevendusmeetmete tüüpidest, mis võivad olla kättesaadavad ja mis võivad vähendada projekti keskkonnamõju.

EL direktiivid ei nõua arendajatelt KMHS alternatiivide esitamist, kuid peetakse üldiselt heaks tavaks käsitleda ja arvesse võtta mõningaid kasulikke alternatiive projektile. Kui mingit alternatiivi käsitletakse, peab arendaja direktiivi kohaselt kirjeldama neid KMH aruandes ja põhjendama oma valikut.

Alternatiivide ja leevendusmeetmete tüübid

- Meetmed rahuldamiseks nõudlust kaupade või teenuste järele
- Meetmed ressursside säilitamiseks või nende raiskamise vähendamiseks
- Erinevad rakendused nõudmiste rahuldamiseks
- Asukohad või liikumismarsruudid
- Protsessid või tehnoloogiad
- Töömeetodid
- Asukohaplaanid ja kavandid
- Struktuurikavandid
- Materjalide tüüp ja allikad
- Tootekirjeldus
- Projekti ehituse, tegevuse ja tegevuse lõpetamise ajakava, sh projekti etapid
- Alguse ja lõpu kuupäevad
- Ala või rajatise suurus
- Tootmise tase
- Rakendamise eest vastutajad
- Saastuskontroll
- Jäätmehoolduse korraldus, sh ringlussevõtt, taaskasutamine, korduskasutus ja kõrvaldamine
- Korraldatud juurdepääs ja liikumismarsruudid masinate jaoks projekti alale ja alalt ära
- Abirajatised
- Juhtimismeetodid ja süsteemid
- Keskkonnajuhtimise vastutus ja kord
- Tööhõive ja personalikoolitus
- Järelvalve ja avariiplaanid
- Projekti lõpetamise plaanid, ala taastamine ja järelkasutus
- Tee mitte midagi või tee minimaalselt

APPENDIX A

ENVIRONMENTAL INFORMATION REQUIREMENTS SET OUT

IN ANNEX IV OF DIRECTIVE 97/11/EÜ

Article 5(1) of Directive 97/11/EÜ requires the Developer to provide to the Competent Authority the information set out below in so much as the information is relevant to the given stage of the consent procedure and to the specific characteristics of the project and of the environmental features likely to be affected, and the developer may reasonably be required to compile the information having regard *inter alia* to current knowledge and methods of assessment.

Environmental Information Requirements for EIA

1. Description of the project, including in particular:

- a description of the physical characteristics of the whole project and the land-use requirements during the construction and operational phases,
- a description of the main characteristics of the production processes, for instance, nature and quantity of the materials used,
- an estimate, by type and quantity, of expected residues and emissions (water, air and soil pollution, noise, vibration, light, heat, radiation, etc.) resulting from the operation of the proposed project.

2. An outline of the main alternatives studied by the developer and an indication of the main reasons for this choice, taking into account the environmental effects.

3. A description of the aspects of the environment likely to be significantly affected by the proposed project, including, in particular, population, fauna, flora, soil, water, air, climatic factors, material assets, including the architectural and archaeological heritage, landscape and the inter-relationship between the above factors.

4. A description of the likely significant effects of the proposed project on the environment resulting from:

- the existence of the project,
- the use of natural resources,
- the emission of pollutants, the creation of nuisances and the elimination of waste,

and the description by the developer of the forecasting methods used to assess the effects on the environment.

5. A description of the measures envisaged to prevent, reduce and where possible offset any significant adverse effects on the environment

6. A non-technical summary of the information provided under the above headings.

7. An indication of any difficulties (technical deficiencies or lack of know-how) encountered by the developer in

compiling the required information.

European Commission

*XLGDQFH_RQ_(,\$__6FRSLQJ

Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities

2001 — 35 pp. — 21 x 29.7 cm

ISBN 92-894-1335-2